

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

УДК 378.147/.663:346

ГОСПОДАРСЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА : сучасний стан і перспективи підвищення якості викладання у навчальних закладах Національного університету біоресурсів і природокористування України

**О.П. СВІТЛИЧНИЙ, доктор юридичних наук,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України**

Досліджуються питання викладання навчальної дисципліни господарське законодавство на факультетах НУБіП України. З урахуванням сучасних проблем у сфері господарювання розглянуто підстави для більш широкого викладання вказаної дисципліни за різними напрямками підготовки студентів університету.

Навчальна дисципліна, НУБіП України, господарське законодавство, теорія і практика, господарська і підприємницька діяльність.

Національний університет біоресурсів і природокористування України є одним із провідних закладів освіти, науки і культури України.

Концепція освітньої діяльності НУБіП України визначається його статусом дослідницького університету, який проводить освітню, науково-дослідну, науково-інноваційну, науково-виробничу та інформаційно-консультативну діяльність, спрямовану на розроблення сучасних проблем наук про життя і навколишнє природне середовище, використання, відтворення та збалансований розвиток біоресурсів наземних і водних екосистем, запровадження новітніх природоохоронних агро- і біотехнологій, технологій відродження безпечності та родючості ґрунтів, енергозберігаючих агротехнологій, екологічного і правового менеджменту, здійснення моніторингу і контролю за дотриманням стандартів, якістю й безпекою сільськогосподарської продукції, продуктів її переробки та довкілля.

Навчальний процес в університеті базується на системному підході та міжпредметному принципі навчання з метою виховання у студентів широти поглядів, нестандартності мислення, здатності вирішувати управлінські, виробничі та соціально-економічні проблеми в їх взаємозв'язку.

Глибокі фахові та економічні знання, обізнаність у сучасних комп'ютерних технологіях, здобуті в стінах університету, допомагають

випускникам бути конкурентоспроможними на ринку праці, вирішувати складні завдання в умовах ринкової економіки.

Водночас з розвитком соціально-економічних відносин викладання навчальних дисциплін зазнає певного диференціювання. Це закономірний процес, оскільки стосунки у різних сферах суспільних відносин потребують певного переосмислення явищ і процесів та їх правового регулювання, що не може не позначитися на викладанні навчальних дисциплін.

Нині підготовка майбутніх спеціалістів: природничо-гуманітарних; якості біоресурсів та безпеки життя; рослинництва, екології і біотехнологій; тваринництва та водних біоресурсів; ветеринарної медицини та якості і безпеки продукції тваринництва; аграрного менеджменту; садово-паркового господарства та ландшафтної архітектури тощо, потребує володіння і основ знань юридичної спрямованості, адже здобуття вищою освіти вимагає передусім якісного вивчення не тільки базових дисциплін, але і вивчення правових знань основоположних дисциплін юридичної науки, однією із яких є господарське законодавство.

Українська держава сьогодні потребує висококваліфікованих спеціалістів в усіх сферах господарства та підприємницької діяльності, які на основі вивчення господарського законодавства повинні володіти питаннями правового регулювання різних галузей господарської діяльності та підприємництва. Саме господарське законодавство, як навчальна дисципліна покликана забезпечити опанування студентами основних знань з правового регулювання господарської та підприємницької діяльності. Ґрунтовне знання господарського законодавства повинно стати обов'язковою дисципліною при викладанні в системі закладів НУБіП України, що пред'являються до кваліфікованого випускника, а у зв'язку з цим – і необхідною передумовою його успішної практичної роботи.

Вивчення господарського законодавства України підпорядковується меті формування кваліфікованого випускника НУБіП України із ґрунтовним знанням господарського законодавства, розуміння змісту предмета, методу правового регулювання, умінням правильно застосовувати набуті юридичні знання в майбутній практичній діяльності.

Питання викладання господарського законодавства як юридичної дисципліни у контексті реформування та вдосконалення викладання в системі НУБіП України до цього часу не порушувалися на сторінках спеціальної літератури, що й обумовлює актуальність цієї статті.

Метою статті є розгляд проблемних питань викладання господарського законодавства та інших дисциплін кафедри цивільного та господарського права юридичного факультету в системі НУБіП України.

Зазначимо, що господарське законодавство – це система правових норм, які регулюють відносини суб'єктів господарювання у сфері господарської діяльності [1].

Стрижнем господарського законодавства України є Господарський кодекс України, в якому визначені основні засади господарської діяльності. Нині господарське законодавство України кодифіковане, його система визначається структурою Господарського кодексу України і складається з 9 розділів, 41 глави [2].

Господарське законодавство як навчальна дисципліна – це розгорнена описово-пізнавальна характеристика сучасних теоретичних положень, що розкривають зміст господарсько-правових норм і дають змогу студентам засвоїти систему знань, необхідних для обґрунтованої оцінки господарської діяльності у практичній діяльності.

У межах вивчення господарського законодавства, як на думку автора, який має значний досвід юридичної практики у сфері господарської діяльності, важливе значення має вивчення основи базових дисциплін юридичної науки. Тому для майбутнього випускника НУБіП України в його подальшій практичній діяльності, крім основних знань за спеціальністю, первинними знаннями повинні бути знання юридичної науки. Враховуючи те, що господарські відносини є комплексними відносинами і здійснюються певними методами, які застосовуються суб'єктами господарських відносин у своїй діяльності, важливе значення має застосування певних методів у практичній діяльності. Серед таких методів важливе значення мають:

Метод автономних рішень – ґрунтується на самостійно прийнятих рішеннях суб'єктами господарських відносин у межах наданих повноважень і застосовується ними під час господарської діяльності, що не суперечить законодавству України.

Метод владних приписів – ґрунтується на виконанні вимог законів та вказівок, приписів інших компетентних органів або посадових осіб при здійсненні господарюючими суб'єктами своєї діяльності.

Предметом господарського законодавства є господарські відносини між суб'єктами господарювання різних форм власності, що здійснюють свою діяльність у галузі суспільного виробництва, виконанню робіт та наданню послуг.

У межах вивчення навчальної дисципліни «Господарське законодавство України» вивченню підлягає :

– державне регулювання господарської діяльності, в межах якої розглядаються питання ліцензування, патентування та стандартизації, як особливого виду державного регулювання;

– діяльність суб'єктів господарювання, порядок їх утворення та припинення діяльності;

– правове становище, види та організаційно-правові форми суб'єктів господарювання та їх майнове становище;

– договірні відносини, порядок їх укладання та розірвання;

- захист прав і законних інтересів суб'єктів господарювання;
- досудовий порядок врегулювання та порядок розгляду господарських спорів господарськими судами;
- об'єкти права інтелектуальної власності в системі господарських відносин;
- відповідальність за господарські правопорушення;
- правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Діяльність викладання навчальної дисципліни «Господарське законодавство України» забезпечує кафедра цивільного та господарського права юридичного факультету ННІ земельних ресурсів та правознавства НУБіП України. Крім того, науково-педагогічні працівники кафедри викладають дисципліни з широкого спектра правових знань, зокрема, цивільного, підприємницького та сімейного права, права інтелектуальної власності та інших навчальних дисциплін.

Тобто, керівник відповідного підрозділу НУБіП України, залежно від виду спрямування підготовки майбутнього висококваліфікованого фахівця, може вибрати певний напрям відповідної підготовки студентів.

На жаль, ця та інші навчальні дисципліни кафедри цивільного та господарського права певною мірою не використовуються у навчальному процесі студентами інших підрозділів університету. Зокрема, на сьогодні кафедра цивільного та господарського права юридичного факультету забезпечує викладання в стінах НУБіП України на денній формі навчання таких дисциплін:

Господарське законодавство викладається на економічному факультеті.

Підприємницьке та договірне право на факультеті аграрного менеджменту.

На заочній формі навчання підприємницьке та договірне право викладається на факультеті аграрного менеджменту.

Вирішення проблематики вивчення дисципліни в системі НУБіП України, зважаючи на невпинний розвиток ринкових відносин неможливі без необхідних базових юридичних знань, і полягає у більш широкому викладанні зазначених дисциплін. У межах названих правових дисциплін можуть бути поєднані як теоретичні, так і практичні знання у сфері господарської та підприємницької діяльності.

Оскільки навчальний процес набуває науково-дослідного характеру, то випускник НУБіП України має бути поінформований про методологічні підходи до вирішення актуальних проблем теорії, методології та практики не тільки за обраною спеціальністю, але й юридичної науки, з метою більш успішно адаптуватися до ефективної майбутньої роботи в непростих ринкових відносинах.

З огляду на значний досвід практичної діяльності у сфері господарювання та ці проблеми, які виникають під час її здійснення, вбачається за доцільне врахувати внесені пропозиції та внести в

систему викладання НУБіП України навчальних дисциплін кафедри цивільного та господарського права.

Для розв'язання цього завдання вбачається за необхідне з урахуванням сучасних проблем у діяльності суб'єктів господарювання, запровадити обов'язкове вивчення предмета господарського законодавства та інших навчальних дисциплін кафедри цивільного та господарського права на факультетах НУБіП України за різними напрямками підготовки, враховуючи специфіку кожної спеціальності.

У зв'язку із правозастосовчою направленістю більшості положень господарського законодавства, під час викладання цієї дисципліни особливу увагу слід приділяти тим теоретичним і практичним питанням, які виникають під час здійснення суб'єктами господарювання своєї діяльності (зокрема, питання пов'язані із договірними відносинами, розв'язанням проблемних питань досудового врегулювання спорів, використання об'єктів права інтелектуальної власності в господарській діяльності тощо).

Таким чином, з метою підготовки майбутнього випускника до самостійної праці в непростих ринкових умовах, основним завданням навчальної дисципліни «Господарське законодавство України» в НУБіП України, має бути дослідження, вивчення та розв'язання найбільш значущих теоретичних і прикладних проблем господарського законодавства.

Наведені напрями удосконалення вивчення цієї та інших правових навчальних дисциплін кафедри цивільного та господарського права не є вичерпним і з огляду на порушені у статті питання можуть бути доповнені, конкретизовані іншими науковцями кафедри з метою удосконалення шляхів викладання вказаних дисциплін.

Головне, щоб запропоновані шляхи викладання правових дисциплін були орієнтовані на врахування як теоретичних, так і практичних питань майбутніх випускників університету. У свою чергу, викладання навчальних дисциплін кафедри цивільного та господарського права юридичного факультету ННІ земельних ресурсів та правознавства НУБіП України має бути спрямоване на підготовку фахівця, здатного застосовувати набуті знання у межах встановленого правового порядку, додержуючись вимог законодавства, що є одним із напрямів реалізації стратегічних завдань вищого навчального закладу.

Список література:

1. Господарське законодавство: навчальний посібник / В.І. Курило, О.П. Світличний. – К. : ІРІДІУМ, 2009. – 360 с.
2. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради. – 2003. – № 18, № 19–20.

Исследуются вопросы преподавания учебной дисциплины хозяйственное законодательство на факультетах НУБиП Украины. С учетом современных проблем в сфере хозяйствования рассмотрены

основания для более широкого преподавания указанной дисциплины за различными направлениями подготовки студентов университета.

Учебная дисциплина, НУБиП Украины, хозяйственное законодательство, теория и практика, хозяйственная и предпринимательская деятельность.

The questions are researched concerning teaching such an educational subject as commercial laws at the departments of National University of Bioresources and Nature use of Ukraine. Taking into account current problems in the commercial sphere, the reasons are considered for wider teaching pointed subject in different ways of training of university's students.

Educational subject, National University of Bioresources and Nature use of Ukraine, commercial laws, theory and practice, commercial and business activity.